

2023, 12 (3), 1904-1923 | Araştırma Makalesi

Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması

Fadime İŞCEN KARASU¹ Didem KAYAHAN YÜKSEL² Cem GÖKMEN³

Öz

Bu araştırmada çeşitli disiplin alanlarından öğretmen adaylarının yeni davranış kazandırma stratejilerini kullanmaya yönelik öz yeterliklerini ölçecek geçerli ve güvenilir bir araç kazandırmak amaçlanmıştır. Çalışma grubu 2022-2023 eğitim-öğretim yılının güz döneminde Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesine devam eden toplam 938 öğrenciden oluşturmaktadır. Çalışmanın Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) aşamasında 705, Doğrulayıcı Faktör Analizi aşamasında 233 üniversite öğrencisi ile çalışılmıştır. Çalışmada taslak ölçeği oluşturmak için ilgili alanyazın taraması ve uzmanlarla bire bir görüşme yoluyla 30 maddelik bir havuz oluşturulmuştur. Uzman görüşlerinin alınması ve Lawshe Tekniği ile yapılan kapsam geçerliği çalışması sonucunda ölçekte 28 madde için .771 şeklinde hesaplanan değer Lawshe tekniğine göre minimum KGİ değerinin üzerinde olduğu belirlenmiştir. AFA sonucunda faktör yükü düşük ve binişik beş madde ölçekten çıkarılarak, toplam varyansın %54.144 oranında açıklandığı iki faktörlü bir yapıya ulaşılmıştır. Ölçeğin boyutları pekiştirici temelli stratejiler ve ipucu temelli stratejiler olarak adlandırılmıştır. İki faktörlü yapının doğruluğunu test etmek amacıyla birinci düzey ve ikinci düzey DFA yapılmıştır. Bu bağlamda model uyum değerlerinden CMIN/DF değeri iyi uyum; RMSEA, CFI, GFI ve IFI değerleri ise kabul edilebilir uyum düzeyinde olduğu belirlenmiş ve sonuçlar neticesinde AFA ile belirlenen yapının DFA ile doğrulandığı görülmüştür. Güvenirlilik analizleri incelendiğinde ise pekiştirici temelli stratejiler boyutunun .937, ipucu temelli stratejiler boyutunun .885 ve genel olarak ölçeğin .952 şeklinde hesaplanan omega düzeyiyle yüksek düzeyde güvenilir olduğu belirlenmiştir. Cronbach alfa değerleri ise pekiştirici temelli stratejiler boyutunda .934, ipucu temelli stratejiler boyutunda .882 ve ölçeğin toplamında .950 şeklinde olup yüksek düzeyde güvenilirliğe işaret etmektedir. İki faktörlü 23 maddelik ölçeğin, çeşitli disiplin alanlarından öğretmen adaylarının öğretim sürecinde ve problem davranışların kontrolünde yeni davranış kazandırma stratejilerini kullanmaya yönelik öz yeterliklerini incelemek için kullanılabilirliği geçerli ve güvenilir bir araç olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Öğretim Süreci, Problem Davranışların Kontrolü, Yeni Davranış Kazandırma Stratejileri, Bütünleştirici Eğitim Ortamları, Tüm Öğrenciler, Öğretmen Adayları

İşcen Karasu, F. , Kayahan Yüksel, D. & Gökmen, C. (2023). Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması . İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi , 12 (3) , 1904-1923 . <https://doi.org/10.15869/itobiad.1312235>

Geliş Tarihi	09.06.2023
Kabul Tarihi	22.09.2023
Yayın Tarihi	30.09.2023
*Bu CC BY-NC lisansı altında açık erişimli bir makaledir.	

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, Sivas, Türkiye, fiscen@cumhuriyet.edu.tr, 0000-0003-3703-3343

² Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, Sivas, Türkiye, didemkayahan@cumhuriyet.edu.tr, 0000-0002-0184-6070

³ Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, Sivas, Türkiye, cgokmen@cumhuriyet.edu.tr, 0000-0002-0967-7566

2023, 12 (3), 1904-1923 | Research Article
Developing the Self-Efficacy Scale for Using New Behavior Acquisition
Strategies: A Validity and Reliability Study

Fadime İŞCEN KARASU ¹ Didem KAYAHAN YÜKSEL ² Cem GÖKMEN ³

Abstract

This research aims to provide the field with a valid and reliable tool to measure the self-efficacy of teacher candidates from various disciplines in using new behavior acquisition strategies. The study group consists of a total of 938 students attending the faculty of education of Sivas Cumhuriyet University in the fall semester of the 2022-2023 academic year. In the Exploratory Factor Analysis (EFA) phase of the study, 705 university students were studied, and in the Confirmatory Factor Analysis phase, 233 university students were studied. To create the draft scale in the study, a pool of 30 items was created through relevant literature review and one-on-one interviews with experts. As a result of obtaining expert opinions and the content validity study conducted with the Lawshe Technique, it was determined that the value calculated as .771 for 28 items in the scale was above the minimum CVI value according to the Lawshe Technique. As a result of EFA, five overlapping items with low factor loads were removed from the scale and a two-factor structure was achieved, explaining 54.144% of the total variance. The dimensions of the scale are called reinforcer-based strategies and cue-based strategies. First level and second level CFA were conducted to test the accuracy of the two-factor structure. In this context, among the model fit values, CMIN/DF value indicates good fit; RMSEA, CFI, GFI and IFI values were determined to be at an acceptable fit level and as a result of the results, it was seen that the structure determined by EFA was confirmed by CFA. When the reliability analyzes were examined, it was determined that the reinforcement-based strategies dimension was highly reliable, with the omega level calculated as .937, the cue-based strategies dimension as .885, and the overall scale as .952. Cronbach's alpha values are .934 in the reinforcement-based strategies dimension, .882 in the cue-based strategies dimension and .950 in the total scale, indicating a high level of reliability. It can be said that the two-factor, 23-item scale is a valid and reliable tool that can be used to examine the self-efficacy of prospective teachers from various disciplines in using new behavior acquisition strategies in the teaching process and in the control of problem behaviors.

Keywords: Teaching Process, Problem Behavior Control, New Behavior Acquisition Strategies, Inclusive Education Settings, All Students, Teacher Candidates

İşcen Karasu, F. , Kayahan Yüksel, D. & Gökmen, C. (2023). Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması . Title, *Journal of the Human and Social Science Researches* , 12 (3) , 1904-1923 . <https://doi.org/10.15869/itobiad.1312235>

Date of Submission	09.06.2023
Date of Acceptance	22.09.2023
Date of Publication	30.09.2023
*This is an open access article under the CC BY-NC license.	

¹ Assist. Prof., Sivas Cumhuriyet University, Faculty of Education, Department of Special Education, Sivas, Türkiye, fiscen@cumhuriyet.edu.tr, 0000-0003-3703-3343

² Assist. Prof., Sivas Cumhuriyet University, Faculty of Education, Department of Special Education, Sivas, Türkiye, didemkayahan@cumhuriyet.edu.tr, 0000-0002-0184-6070

³ Assist. Prof., Sivas Cumhuriyet University, Faculty of Education, Department of Special Education, Sivas, Türkiye, cgokmen@cumhuriyet.edu.tr, 0000-0002-0967-7566

1. Giriş

Yeni davranış kazandırma, *öğretim sürecinde* öğrencilerin eğitim programlarında belirlenen hedefleri en üst düzeyde karşılamalarını sağlamak üzere öğretmenlerin bir okul gününde sıklıkla yaptıkları ana faaliyet alanlarından birisidir. Formal eğitim faaliyetlerinin işlevini yerine getirmek üzere anahtar konumda sorumlu uzmanlar olan öğretmenler, bireysel ve toplumsal beklenti ve gereksinimler doğrultusunda öğrencilerine daha önce repertuarlarında yer almayan yeni akademik ve uygun sosyal davranışlar kazandırır. Bu yolla öğrencilerinin gelişimlerini, öğrenmelerini ve içinde buldukları topluma uygun davranışlar geliştirmelerini destekleyerek toplumun dönüşümüne katkıda bulunurlar (Fidan, 2012; Senemoğlu, 2020).

Yeni davranış kazandırma aynı zamanda öğretmenlerin *problem davranışların kontrolünde* işe koşmaları gereken, öğrenciye destek sağlayan süreçlerden birisidir. Öğretmenlerin zaman ve emeklerini kendi öğretimlerini ve öğrencilerinin öğrenmelerini daha etkile hale dönüştürmek üzere harcayabilmeleri, problem davranışların yönetiminde yeterli olmalarıyla sıkı sıkıya ilişkilidir. Öğrencilerin devam eden etkinliklere katılımının sağlanmasında zorluk yaşanan ve zamanın çoğunun öğrencilerin davranış sorunlarıyla başa çıkılması için harcanan sınıflarda etkili öğretim ve öğrenme ortamlarının oluşturulamadığı düşünülebilir (Evertson & Emmer, 1982; Ming-tak & Wai-shing, 2008; Sucuoğlu, Bayraklı, İşçen-Karasu & Demir, 2017). Öğretmenler (a) sınıflarında davranış sorunlarının ortaya çıkmasını önleyerek, (b) sahip olunan ancak uygun sıklık ve zamanlarda sergilenemeyen olumlu davranışları artırarak, (c) *öğrencilere uygun yeni davranışlar kazandırarak*, (d) bu tür önleyici ve destekleyici çabalara rağmen hala ortaya çıkıyorsa uygun olmayan davranışları azaltarak etkili öğretim ve öğrenme ortamları oluşturabilirler (Başar, 2014; Charles, Senter & Barr, 1996; İşçen-Karasu, 2021; Yumuşak & Balcı, 2018; Yücesoy-Özkan, 2013).

Devam eden etkinliklere katılımın sağlanması ve uygun olmayan davranışların kontrolü sürecinde öğrencilerin yeni akademik ve uygun sosyal davranış kazandırılması yoluyla desteklenmesi (yukarıda c maddesi), etkili davranış kontrolü ile nihai olarak etkili öğrenme ve öğretim ortamı oluşturulmasının önemli bir unsurudur. Öğrencilerin uyum ve davranış sorunlarının temeli aslında uygun davranışlara ilişkin bilginin repertuarlarında hiç olamamasıyla da ilgili olabilir (Ünlü, 2019; Yücesoy-Özkan, 2017). Öğretmenler sınıf ya da okul için beklenen uygun akademik ve sosyal davranışları öğrencileri sergilerken hiç gözlemlememiş olabilir. Bu durumlarda bu öğrencilere yeni akademik ve uygun sosyal davranış kazandırarak sınıfa uyumlarını, etkinliklere katılmalarını sağlayabilir; aynı zamanda problem davranışlarını kontrol edebilirler.

Örneğin okul öncesi bir sınıfta serbest oyun zamanında bir çocuğun arkadaşının elinden oyuncakını kapması, bir diğerrinin dikkatini çekmek için kulesini devirmesi ya da sallanan ata binene kadar ağlamayı sürdürmesi gibi uygun olmayan davranışları olduğu gözlenebilir. Gözlemlerimiz bize bu davranışların çocuğun daha önce benzer bir sosyal ortamda bulunmaması, başkalarıyla etkileşim fırsatlarının olmaması, herhangi bir yetersizlikten etkileniyor olması gibi nedenlerle izin isteme, oyuna katılma ya da sırasını bekleme gibi sosyal davranışlara sahip olmamasıyla ilgili olduğunu gösterebilir. Başka bir örnekte yine okul öncesi bir sınıfta bir çocuğun devam eden masa başı sanat etkinliklerine katılmaya hiç niyetli olmadığı, katılsa bile etkinlikleri sıklıkla yanda

bıraktığı gözlemlenebilir. Diğer taraftan bu çocuğun etkinliğe katılmadığı bu zamanlarda genellikle hiçbir şey yapmadığı, uygun olmayan işlemlerle/materyallerle uğraştığı ya da diğer çocukların etkinliğe katılımını engelleyecek davranışlarda bulunduğu da gözlenecektir. Gözlemlerimiz bize çocuğun uygun olmayan bu davranışlarının aslında etkinliklere katılım gösterebilmesi için gerekli çizme, boyama, kesme, yapıştırma gibi akademik davranışlara sahip olmaması ile ilgili olduğunu gösterebilir. Her iki örnek durumda da çocuğa yeni akademik ve uygun sosyal davranış kazandırmanın katılımın sağlanması, problem davranışların kontrolü ve öğrenmenin gerçekleşmesi için en uygun yol olduğu söylenebilir.

Tüm bu açıklamalardan yola çıkıldığında, hem öğretim sürecinde hem de etkili öğretim ve öğrenme ortamı oluşturmanın anahtarı olan problem davranışların kontrolünde önemli yeri olan yeni davranış kazandırma konusunda öğretmen yeterliliğinin öğrenci başarısı açısından oldukça önemli olduğu görülmektedir. Özellikle yetersizlik, yoksulluk, dil gibi özelliklere bağlı olarak öğrenme bakımından akranlarına göre yavaş ve güç ilerleme, problem davranışlar bakımından daha yoğun ve sık davranışlar sergileme riskleri bulunan öğrencilerin de sıklıkla bulunduğu günümüz heterojen sınıflarında öğretmenlerin tüm çocuklara yardımcı olacak yeni davranış kazandırma stratejilerine ilişkin yeterince bilgi, beceri ve deneyime sahip olmaları daha da önem kazanmaktadır. Özel eğitim gereksinimleri olan öğrenciler de dâhil olmak üzere tüm öğrencilere yardımcı olabilecek yeni davranış kazandırma stratejileri arasında ayrımlı pekiştirme, taklit etme, şekil verme, ipucu sunma, zincirleme stratejileri yer almaktadır. *Ayrımlı Pekiştirme*, ayırt edici bir uyaran ortamda bulunmaktayken sergilenmesi hedeflenen uygun davranışların pekiştirilmesi, ortamda ayırt edici bir uyaran yokken hedef davranışların sergilenmesi durumunda ise pekiştirilmemesidir (Cooper, Heron & Heward, 2007; Akt: Ünlü, 2019; Kurt, 2018). *Taklit Etme*, bir modelin ya da örneğin davranış ya da sözlerini benzer olarak tekrar etmektir (Ledford & Wolery, 2011; Yücesoy-Özkan, 2017). *Şekil Verme*, çocuğa öğretilmesi hedeflenen davranışın yaklaşıklarının ya da benzerlerinin pekiştirilmesi yoluyla istenen davranışın öğretimidir (Kurt, 2018; Ünlü, 2019; Yücesoy-Özkan, 2017). *İpucu Sunma*, çocuğun bir davranışa olan doğru tepkisini kesinleştiren öğretmen tarafından sunulan planlı yardımdır (Simonsen & Myers, 2010; Ünlü, 2019). *Zincirleme* ise çocuğa kazandırılması hedeflenen karmaşık ve çok basamaklı davranışların küçük parçalara bölünerek öğretimidir (Smith, 1999; Yücesoy-Özkan, 2017).

Yukarıda tanımlanan yeni davranış kazandırma stratejileri sınıflarda gün içinde her türlü etkinlikte kullanılabilir öğretmen temelli stratejilerdir. Bu stratejilerin kullanımı için öncesinde materyal hazırlama vb. gibi herhangi bir hazırlık gerekmez. Etkinlikler sırasında da bu stratejilerin kullanımı kolaydır, kullanımı fazla zaman almaz ve devam eden etkinlikleri kesintiye uğratmaz. En önemli özelliklerinden birisi de herhangi bir yetersizlikten etkilenmiş olsun ya da olmasın bir sınıftaki tüm öğrencilerinin öğrenmelerini ve uyumlarını sağlamaya yardımcı stratejilerdir. Bu açıdan günümüzde hızla kabul gören ve çarpıcı bir şekilde yaygınlaşan bütünleştirme uygulamalarının yürütüldüğü sınıflarda tüm öğrencilerin devam eden etkinliklere katılımını sağlayan ve herkesin gereksinimlerinin en üst düzeyde karşılanabilmesine olanak sağlayan stratejilerdir. Taşdıkları tüm bu önemli özellikler bakımından bu çalışmada yer verilen yeni davranış kazandırma stratejileri, öğretmenlerin sınıflarında kullanmayı tercih edebilecekleri stratejilerdir (Kreton, Wood, & Cooke, 2011).

Öğrencilere yeni bir davranış kazandırmada kullanılacak stratejilerin güvenilir bir şekilde uygulanabiliyor olması, öğrencilerin hedeflenen davranışları kısa sürede, etkili ve kalıcı olarak kazanmaları açısından son derece önemlidir (Erbaş, 2018). Bu nedenle öğretmenlerin yeni davranış kazandırma stratejileri ile ilgili bilinmesi gereken temel kavramlar ile uygulanmasında izlenmesi gereken adımlar konusunda bilgi, beceri, deneyimleri konusunda kendilerini yeterli hissetmeleri önemlidir (Ünlü, 2019). Ancak öğretmenler hizmet öncesinde ve hizmet içinde mesleğe hazırlanırken daha çok genel bilgilerin didaktik aktarımına yönelik dersler almaktadırlar. Sınıflarına girdiklerinde ise daha spesifik ihtiyaçlara yanıt verecek, aynı zamanda kendilerine yük getirmeyen stratejileri uygulayamamaktadır. Özellikle de sınıflarında özel eğitim gereksinimleri olan öğrenciler bulunması halinde sınıflarındaki tüm çocukların öğrenmesi ve uyumunu artırmada etkili olabilecek uygun stratejilere karar verme, bu stratejilerin uygulama basamaklarını güvenilir bir şekilde takip edebilme gibi konularda kendilerini yeterli hissetmemektedir (Demir, 2016; Desimone, 2009; Dunst & Trivette, 2009; Guskey, 2003; Sucuoğlu & Bakkaloğlu, 2015). Bu nedenle öğretmenlerin yeni davranış kazandırma stratejileri ile ilgili öz yeterliklerini belirleyecek bir araç geliştirmek önem kazanmaktadır. Böylece öğretmenlere bu konuda gereksinim duydukları desteği etkili bir şekilde sunabilecek hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programları tasarlanabilir ve uygulanabilir.

İlgili alanyazın incelendiğinde farklı disiplin alanlarından öğretmenlerin ya da öğretmen adaylarının çeşitli alanlarda öğrencilerine öğretim yapma ya da beceri kazandırma konusunda öz-yeterliklerini ortaya koymaya yönelik araçlara rastlanmaktadır (Arkan, 2011; Dede, 2008; Delican, 2016; Özmenteş, 2011). Öğretim sürecinde ya da sınıf yönetimi ve davranış kontrolünde öğretmen ya da öğretmen adaylarının çeşitli stratejilerle ilgili durumlarının belirlenmesine yönelik olarak az sayıda da olsa çalışmayla karşılaşmaktadır (Ayan, Akay, Ceylan, & Orhan, 2022; Cücük, Kara, Şiraz, & Bay, 2018; Sucuoğlu vd., 2017). Ancak öğretim sürecinde ya da problem davranışların kontrolünde yeni davranış kazandırma stratejileri ile ilgili öğretmen ya da öğretmen adaylarının öz yeterliklerini belirlemeye yönelik herhangi bir araca rastlanmamıştır. Buradan hareketle, bu çalışmanın amacı yeni davranış kazandırma stratejilerini kullanmaya yönelik çeşitli disiplin alanlarından öğretmen adaylarının öz yeterliklerini ölçecek geçerli ve güvenilir bir araç geliştirmektir.

2. Yöntem

Bu çalışma Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik analizlerini içeren bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Bu nedenle çalışmada amaca uygun olarak ölçek geliştirme süreçleri takip edilmiştir.

2. 1. Çalışma Grubu

Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeğinin geliştirilmesi sürecinde açılıyıcı ve doğrulayıcı faktör analizlerinin yapılması amacıyla iki farklı örneklem grubu ile çalışılmıştır. Açılıyıcı faktör analizi (AFA) için gerekli örneklem büyüklüğü hesaplanırken alanyazında bulunan farklı görüşler dikkate alınmıştır. Kline (1994) örneklem büyüklüğü hesaplanırken taslak ölçekte yer alan madde sayısının en az on katı kadar sayıda olan bir örneklem ile çalışılmasını önerirken Comrey ve Lee (1992) ise ölçek geliştirme çalışmaları için örneklem büyüklüğünü; 50 çok zayıf, 100 zayıf, 200 orta, 300 iyi, 500 çok iyi ve 1000 ise mükemmel olarak

derecelendirmiştir. Bu çalışmada 30 maddeden oluşan bir taslak ölçek bulunmaktadır. Bu bağlamda ilgili ölçütler dikkate alınarak çalışmanın AFA örnekleme, Sivas Cumhuriyet Üniversitesinin eğitim fakültesinde eğitime devam eden (750 öğrenciden eksik veriler çıkarılınca oluşan) 705 üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Örnekleme ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1. Açıklayıcı Faktör Analizinin Yapıldığı Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler

Değişken		f	%
Cinsiyet	Kadın	542	76.9
	Erkek	163	23.1
Branş	Okul Öncesi Öğretmenliği	124	17.6
	Sınıf Öğretmenliği	125	17.7
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	90	12.8
	Türkçe Öğretmenliği	97	13.8
	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	105	14.9
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	55	7.8
	Resim-iş Öğretmenliği	19	2.7
	İngilizce Öğretmenliği	36	5.1
	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	54	7.7
Sınıf Düzeyi	3. Sınıf	312	44.4
	4. Sınıf	393	55.7
Toplam		705	100

Tablo 1’de görüldüğü üzere AFA örnekleme 542 kadın 163 erkek öğrenci dahil olmuştur. Okul öncesi öğretmenliği, sınıf öğretmenliği, sosyal bilgiler öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği, ilköğretim matematik öğretmenliği, fen bilgisi öğretmenliği, resim-iş öğretmenliği, İngilizce öğretmenliği, psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümlerinde eğitime devam eden öğrencilerin 312’si üçüncü sınıf, 393’ü ise dördüncü sınıftadır.

Alanyazında doğrulayıcı faktör analizinin (DFA) yapılacağı örneklem büyüklüğüne ilişkin net bir görüş birliği bulunmamakla birlikte Kline (1994) DFA için örneklem büyüklüğünün en az 100 olması gerektiğini ifade etmektedir. Bu nedenle DFA örnekleme Sivas Cumhuriyet Üniversitesinin eğitim fakültesinde eğitime devam eden (250 öğrenciden eksik veriler çıkarılınca oluşan) 233 üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Örnekleme ilişkin demografik bilgiler Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2. Doğrulayıcı Faktör Analizinin Yapıldığı Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler

Değişken		f	%
Cinsiyet	Kadın	174	74.7
	Erkek	59	25.3
Branş	Okul Öncesi Öğretmenliği	50	21.5
	Sınıf Öğretmenliği	52	22.3
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	11	4.7
	Türkçe Öğretmenliği	13	5.6
	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	45	19.3
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	9	3.9

	Resim-iş Öğretmenliği	13	5.6
	İngilizce Öğretmenliği	25	10.7
	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	15	6.4
Sınıf Düzeyi	3. Sınıf	118	50.6
	4. Sınıf	115	49.4
Toplam		233	100

Tablo 2'ye göre DFA örnekleme 174 kadın, 59 erkek öğrenci dahil olmuştur. AFA örnekleminde olduğu gibi okul öncesi öğretmenliği, sınıf öğretmenliği, sosyal bilgiler öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği, ilköğretim matematik öğretmenliği, fen bilgisi öğretmenliği, resim-iş öğretmenliği, İngilizce öğretmenliği, psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümlerinde eğitime devam eden öğrencilerin 118'i üçüncü sınıf 115'i ise dördüncü sınıftır.

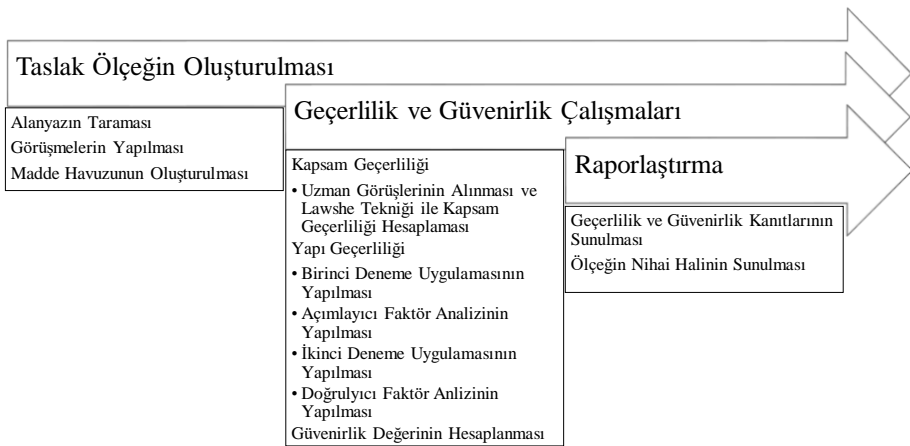
2. 2. Süreç ve İşlem

Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeği geliştirme sürecinde öncelikle ilgili alanyazın taraması yapılarak (Aral, 2011; Aral & Gürsoy, 2007; Cüçük vd., 2018; Ergin & Bakkaloğlu, 2015; Gurney, 2007; Kurt, 2018; Ledford & Wolery, 2011; McTighe & O'Connor, 2005; Sakarneh & Nair, 2014; Senemoğlu, 2020; Simonsen & Myers, 2010; Smith, 1999; Smittle, 2003; Ünlü, 2019; Yücesoy-Özkan, 2017) dört özel eğitim ve dört eğitim bilimleri alanı doktora derecesine sahip olan sekiz öğretim üyesi ile görüşme yapılmıştır. Bire bir olacak şekilde yapılan görüşmelerde uzmanlara yeni davranış kazandırma stratejileri ve bu stratejileri kullanmaya yönelik öz yeterlilik ifadelerinin ne şekilde olabileceğine dair sorular yöneltilmiştir. Alanyazın taraması ve görüşmelere dayalı olarak 30 maddelik madde havuzu oluşturularak dilbilgisel anlaşılabilirlik açısından uygunluğunu değerlendirmek üzere bir Türkçe Eğitimi alanı doktora derecesine sahip uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Gerekli bulunan düzenlemeler yapıldıktan sonra ölçeğin kapsam (içerik) geçerliliğini sağlamak amacıyla on dört uzmanın (dört özel eğitim, iki sınıf eğitimi, iki okul öncesi eğitimi, iki ölçme ve değerlendirme ve dört eğitim programları ve öğretim alanı doktora derecesine sahip öğretim üyesi) görüşüne başvurulmuştur. Lawshe Tekniği kullanılarak her bir ölçek maddesi için Kapsam Geçerlilik Oranı (KGO) ve ölçeğin tamamı için ise Kapsam Geçerlilik İndeksi (KGİ) hesaplanmıştır. KGO her madde için uygun görüşü veren uzman sayısı toplam madde sayısının yarısına bölünerek bir eksiltmesiyle $[KGO = NG / (N/2) - 1]$ ortaya çıkan değerdir (Yurdugül, 2005, s.2). Lawshe (1975) tarafından $\alpha = 0.05$ anlamlılık düzeyinde uzman sayısına karşılık gelen minimum KGO değeri on dört uzman için 0.51 şeklindedir. Bu çalışmada bu değer dikkate alınmıştır. KGİ ise uzman görüşleri doğrultusunda KGO düşük olan maddelerin ölçekten çıkarıldıktan sonra kalan maddelerin aritmetik ortalaması alınarak hesaplanmaktadır (Lawshe, 1975). Bu bağlamda KGİ değerinin KGO değerinden daha yüksek olması beklenmekte olup elde edilen değer ölçeğin kapsam geçerliliğini sağladığının kanıtı olarak değerlendirilmektedir (Yeşilyurt & Çapraz, 2018).

Bu çalışmada on dört uzmandan alınan görüşler doğrultusunda kapsam geçerliliğine ilişkin hesaplamalar yapıldıktan sonra yapı geçerliliğini test edilmiştir. Yapı geçerliliğini test etmek adına AFA ve DFA yapılmıştır. AFA ölçek maddelerinin varyansın ne kadarını açıkladığı, birlikte boyutlanan maddelerin hangilerinin korunacağı, hangilerinin ölçekten atılması gerektiği ve alt boyutların isimlendirilmesi işlemleri

amacıyla yapılmaktadır (Başol, 2019). Bu bağlamda AFA sürecinde yapılan işlemler şu şekildedir: Örneklemin belirlenerek birinci deneme uygulamasının yapılması, Kasier-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Küresellik değerlerinin tespiti, ortak faktör modellerinden temel eksen faktör analizinin seçimi, döndürme tekniklerinden eğik (direct oblimin) döndürme tekniğinin uygulanması, öz değeri 1'in üzerinde olan faktörlerin dikkate alınması, madde atma/eleme kriterlerinin belirlenmesi (maddelerin faktör yük değerinin minimum 0,30 olması, madde ortak varyans değeri 0,40'ın altında olan maddelerin analizden çıkarılması, binişikli maddelerin analizden çıkarılması), analiz sonucu ortaya çıkan faktörlerin isimlendirilmesi. Yukarıda bahsi geçen işlemlerden sonra elde edilen ölçek yapısının doğrulanması amacıyla hem birinci düzey hem de ikinci düzey DFA yapılmıştır. Bu bağlamda model uyum değerlerinden CMIN/DF, RMSEA, CFI, GFI ve IFI değerlerinin uyum iyiliği ölçütleri dikkate alınmıştır (Karagöz, 2017).

Son aşamada ise güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçeğin ve alt boyutlarının omega ve Cronbach alfa katsayısı hesaplanarak ölçeğin güvenilirliği test edilmiştir. Elde edilen sonuçlar raporlaştırılarak okuyucuya sunulmuştur. Şekil 1'de çalışma süreci ve yapılan işlemler sunulmaktadır.

Şekil 1. Süreç ve İşlem

2. 3. Verilerin Analizi

Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik analizlerini yapmak amacıyla SPSS 29 ve SPSS AMOS 23 programları kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular tablolar, şekiller ve açıklamalar eşliğinde sunulmuştur.

3. Bulgular

Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeği beşli likert yapıda bir ölçektir. Ölçekte yer alan derecelendirme ifadeleri beni hiç yansıtmıyor/1, beni çok az yansıtmıyor/2, beni biraz yansıtmıyor/3, beni çoğunluk yansıtmıyor/4, beni tamamen yansıtmıyor/5 şeklindedir. Yeni Davranış Kazandırma

Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeğine ilişkin bulgular kapsam geçerliliği, yapı geçerliliği ve güvenirlik alt başlıklarında sunulmaktadır.

3. 1. Kapsam Geçerliliği

Bu çalışmada kapsam geçerliliğini test etmek amacıyla on dört uzmandan görüş alınarak Lawshe Tekniği ile KGO ve KGİ hesaplamaları yapılmıştır. Ölçekte yer alan maddelere ilişkin KGO ve KGİ değerleri Tablo 3'te sunulmaktadır.

Tablo 3. Ölçekte Yer Alan Maddelere İlişkin Kapsam Geçerlilik Oranları ve İndeksi

Maddeler	Uygun	Düzeltilmeli	Uygun Değil	KGO
1	12	2	0	.71
2	13	1	0	.85
3	12	2	0	.71
4	14	0	0	1
5	14	0	0	1
6	12	2	0	.71
7	13	1	0	.85
8	11	3	0	.57
9	13	1	0	.85
10	12	2	0	.71
11	12	2	0	.71
12	13	1	0	.85
13	14	0	0	1
14*	0	7	7	0
15	11	3	0	.57
16	12	2	0	.71
17	14	0	0	1
18	11	3	0	.57
19	12	2	0	.71
20	13	1	0	.85
21	13	1	0	.85
22	11	3	0	.57
23	13	1	0	.85
24*	0	7	7	0
25	11	3	0	.57
26	12	2	0	.71
27	12	2	0	.71
28	11	3	0	.57
29	13	1	0	.85
30	14	0	0	1
Toplam Uzman Sayısı (N) = 14				
Minimum Kapsam Geçerlilik Oranı (KGO) = 0.51				
Kapsam Geçerlilik İndeksi (KGİ) = 0.771				
*= KGO Değerinin Altında Kalan Maddeler				

Tablo 3'te görüldüğü üzere 14. ve 24. maddeler minimum KGO'nun altında kaldığı için ölçekten çıkarılmıştır. Ayrıca uzmanların düzeltilmeli şeklinde görüş bildirdiği maddeler uzmanların açıklamaları ile örtüşecek biçimde düzenlenmiştir. Ölçekte kalan 28 maddenin KGİ oranlarının .771 olduğu ve bu değer minimum KGİ değerinin

üzerinde olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Lawshe Tekniği'ne göre ölçeğin kapsam geçerliliği varsayımını sağladığı söylenebilir.

3. 2. Yapı Geçerliliği

Bu başlık altında yapı geçerliliğini test etmek amacıyla yapılan AFA ve DFA bulguları sunulmaktadır.

3. 2.1. Açımlayıcı Faktör Analizi

Aşağıda Tablo 4'te birinci deneme uygulaması sonrasında elde edilen verilerin faktör analizi için yeterlilik ve uygunluğunu incelemek amacıyla yapılan Kasier-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Küresellik test istatistikleri sunulmaktadır.

Tablo 4. Ölçeğe Ait KMO ve Bartlett's Test İstatistikleri

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Uygunluğu Ölçüsü	.969
Bartlett's Küresellik Testi Yaklaşık Ki-Kare Değeri	9058.281
Serbestlik Derecesi (sd)	253
Anlamlılık Düzeyi (Sig.)	<.001

Tablo 4'te görüldüğü üzere KMO değeri (.969) $1.00 \leq KMO \leq 0.90$ aralığında yer alarak mükemmel olarak değerlendirilmiştir (Kasier, 1974). Ayrıca .05 anlamlılık düzeyinde Bartlett's test sonucu (<.001) da faktör analizi için uygunluğu işaret etmektedir.

Çalışma verilerinin faktör analizine uygunluğu tespit edildikten sonra ortak faktör modellerinden temel eksen faktör analizi yapılmış ve döndürme tekniklerinden eğik (direct oblimin) döndürme tekniği uygulanmıştır. Faktör yük değeri 0,30'un altında olan M16, madde ortak varyans değeri 0,40'ın altında olan M20, M21 ve binişikli maddeler olan M17, M19 ölçekten teker teker çıkarılarak tekrarlanan analizler sonucunda öz değeri 1'in üzerinde olan iki faktörlü yapıya ulaşılmıştır. Elde edilen iki faktörlü yapıya ilişkin toplam açıklanan ve boyutların açıkladığı varyans değerleri Tablo 5'te sunulmaktadır.

Tablo 5. Toplam Açıklanan ve Boyutların Açıkladığı Varyans

Bileşenler	Öncelikli Öz değerler			Çıkarılan Kareler Toplamı Yük Değerleri (Faktörler)		
	Toplam	Açıklanan Varyans Yüzdeliği	Açıklanan Yığmal Varyans Yüzdeliği	Toplam	Açıklanan Varyans Yüzdeliği	Açıklanan Yığmal Varyans Yüzdeliği
1. Faktör	11.236	48.854	48.854	10.739	46.692	46.692
2. Faktör	1.217	5.290	54.144	.745	3.239	49.931

Tablo 5'te görüldüğü üzere açıklanan varyans oranı %54.144'tür. Açıklanan toplam varyansın %48.854'si 1. faktör ve %5.290'ı 2. faktör ile açıklanmaktadır. Tablo 6'da Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeği faktör yapısına ilişkin değerler sunulmaktadır.

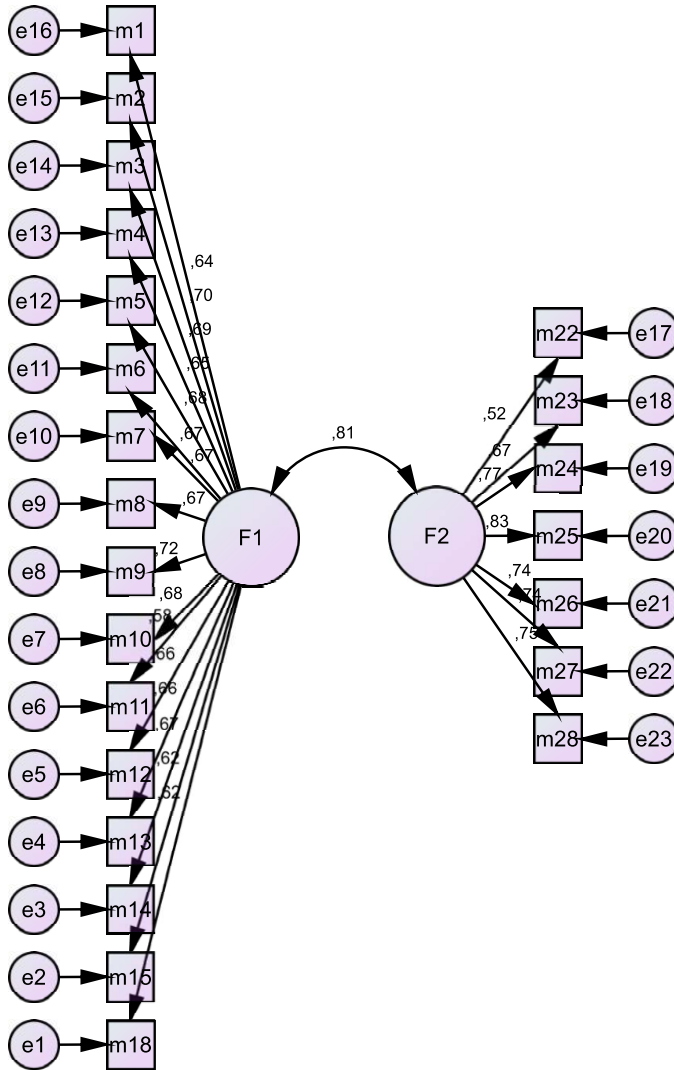
Tablo 6. Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeği Faktör Yapısı

Madde No	Ortak Faktör Varyans Değeri	Ölçeğin Faktörüne Yük (Döndürme Yapmadan)	Tek Ait Değeri	1.Faktör Pekiştireç Temelli Stratejiler	2.Faktör İpucu Temelli Stratejiler
M1	.491	.680		.660	.038
M2	.582	.731		.816	.073
M3	.562	.697		.795	.087
M4	.505	.680		.723	.030
M5	.572	.722		.736	.002
M6	.488	.685		.616	.089
M7	.570	.704		.752	.034
M8	.506	.643		.742	.090
M9	.515	.700		.653	.067
M10	.495	.669		.697	.013
M11	.441	.644		.494	.174
M12	.467	.672		.606	.085
M13	.477	.670		.535	.158
M14	.494	.683		.583	.122
M15	.473	.681		.475	.233
M18	.518	.701		.454	.277
M22	.416	.606		.108	.541
M23	.497	.649		.022	.725
M24	.581	.718		.032	.742
M25	.579	.721		.059	.842
M26	.546	.693		.036	.711
M27	.538	.693		.038	.709
M28	.475	.659		.094	.613

Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeği 23 madde ve iki boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin faktörleri isimlendirilirken literatürle uyumlu biçimde maddelerde ifadeleri yer alan stratejiler dikkate alınmıştır. Bu bağlamda 1. Faktör Pekiştireç Temelli Stratejiler Boyutu ve 2. Faktör İpucu Temelli Stratejiler Boyutu olarak isimlendirilmiştir.

3.2.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi

Bu çalışmada açıklayıcı faktör analizi ile elde edilen Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeği boyutları ve boyutlar altında yer alan maddelerinin uyumunu incelemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Şekil 2’de birinci düzey doğrulayıcı faktör analizine ait path diyagramı sunulmaktadır.

Şekil 2. Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizine Ait Path Diyagramı

Şekil 2 incelendiğinde beş faktörlü yapıda yer alan maddelerin faktör yüklerinin .52 - .83 aralığında olduğu görülmektedir. Tablo 7’de birinci düzey DFA ilişkin uyum iyiliği ölçütleri sunulmaktadır.

Tablo 7. Uyum İyiliği Ölçütleri

Uyum Ölçütleri	Elde Edilen Değerler	Yorum
χ^2/sd (CMIN/DF)	1,942	İyi Uyum ($\chi^2/sd \leq 3$)
RMSEA	0.064	Kabul Edilebilir Uyum ($0.05 \leq RMSEA \leq 0.08$)
CFI	0.919	Kabul Edilebilir Uyum ($0.90 \leq CFI \leq 0.97$)
GFI	0.855	Kabul Edilebilir Uyum ($0.85 \leq GFI \leq 0.90$)
IFI	0.920	Kabul Edilebilir Uyum ($0.90 \leq IFI \leq 0.95$)

Tablo 7'ye göre χ^2/sd (CMIN/DF) değeri iyi uyum; RMSEA, CFI, GFI ve IFI değerleri ise kabul edilebilir uyum düzeyindedir. Bu bağlamda AFA ile belirlenen yapının DFA ile doğrulandığı söylenebilir. Bu çalışmada ayrıca ölçeğin kendisinin de modele dâhil edildiği ikinci düzey DFA yapılmıştır. İkinci düzey DFA uyum iyiliği ölçütleri Tablo 8'de sunulmaktadır.

Tablo 8. Uyum iyiliği ölçütleri

Uyum Ölçütleri	Elde Edilen Değerler	Açıklama
χ^2/sd (CMIN/DF)	1.942	İyi Uyum ($\chi^2/sd \leq 3$)
RMSEA	0.064	Kabul Edilebilir Uyum ($0.05 \leq RMSEA \leq 0.08$)
CFI	0.919	Kabul Edilebilir Uyum ($0.90 \leq CFI \leq 0.97$)
GFI	0.855	Kabul Edilebilir Uyum ($0.85 \leq GFI \leq 0.90$)
IFI	0.920	Kabul Edilebilir Uyum ($0.90 \leq IFI \leq 0.95$)

Tablo 8'e göre χ^2/sd (CMIN/DF) değeri iyi uyum; RMSEA, CFI, GFI ve IFI değerleri ise kabul edilebilir uyum düzeyindedir. Bu bağlamda birinci ve ikinci düzey DFA sonuçları dikkate alınarak ölçek modelinin doğrulandığı söylenebilir. Bir başka ifade ile Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeği yapı geçerliliği kriterlerini sağlamaktadır.

3. 3. Güvenirlilik

Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeği için hesaplanan madde istatistikleri Tablo 9'da sunulmaktadır.

Tablo 9. Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeği İçin Hesaplanan Madde İstatistikleri

Madde No	X	ss	Madde Toplam Korelasyonu
M1	4.0227	.83397	.661
M2	4.0482	.84809	.710
M3	4.0213	.86330	.675
M4	4.0142	.79224	.660
M5	4.0511	.81023	.701
M6	3.9404	.85072	.667
M7	4.0624	.81990	.684
M8	4.0213	.82286	.623
M9	3.8752	.85365	.683
M10	4.0468	.82180	.651
M11	3.9901	.83507	.629
M12	4.0227	.79383	.654
M13	3.8539	.83594	.655
M14	3.9064	.81344	.666
M15	3.8113	.86595	.666
M18	4.0298	.82432	.685
M22	3.8440	.87161	.592
M23	3.8950	.86622	.631
M24	3.8823	.85715	.698
M25	3.8638	.89580	.699
M26	3.8511	.87204	.674
M27	3.7730	.92295	.674
M28	3.6723	.95593	.643

Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeğinin güvenilirliğini test etmek amacıyla ölçeğin tamamı ve alt boyutları için omega ve Cronbach alfa değerleri hesaplanmıştır. Tablo 10'da Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeği omega ve Cronbach alfa değerleri sunulmaktadır.

Tablo 10. Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeği Omega ve Cronbach alfa Değerleri

Bileşen	N	Omega	Cronbach alfa	Açıklama
1. Faktör- Pekiştirici Temelli Stratejiler	16	.937	.934	Yüksek düzeyde güvenilir
2. Faktör- İpucu Temelli Stratejiler	7	.885	.882	Yüksek düzeyde güvenilir
Ölçek Toplam	23	.952	.950	Yüksek düzeyde güvenilir

Tablo incelendiğinde ölçeğin pekiştirici temelli stratejiler boyutunun yüksek düzeyde ($\Omega=.937$, $\alpha=.934$) ve ipucu temelli stratejiler boyutunun yüksek düzeyde ($\Omega=.885$, $\alpha=.882$) güvenilir olduğu görülmektedir. Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeği ($\Omega=.952$, $\alpha=.950$) ise yüksek düzeyde güveniliridir.

4. Sonuç

Bu araştırmada çeşitli disiplin alanlarından öğretmen adaylarının yeni davranış kazandırma stratejilerini kullanmaya yönelik öz yeterliklerini ortaya koymak üzere geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla ölçek geliştirme ilkelerine ve aşamalarına uygun olarak ilk adımda alanyazın taraması ve alanda uzmanlarla bire bir görüşme yapılması yoluyla madde havuzu oluşturulmuştur. Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeğinin geçerlik çalışmaları kapsamında uzman görüşlerinin alınması ve Lawshe tekniği ile kapsam geçerliği ardından, AFA ve DFA ile yapı geçerliği ile ilgili hesaplamalar yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek üzere ise omega ve Cronbach alfa değerleri hesaplanmıştır.

Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeğini geliştirmeye yönelik gerçekleştirilen analizler sonucunda 23 madde ve iki faktörden meydana gelen, toplam varyansın %54.144'ünü açıklayan geçerli, uyum iyiliği ölçütlerine göre iyi ve kabul edilebilir değere sahip kullanılabilir ve yüksek düzeyde güvenilir ($\Omega=.952$) bir ölçek elde edilmiştir. Ölçeğin boyutları literatür incelenerek pekiştirici temelli stratejiler ve ipucu temelli stratejiler şeklinde isimlendirilmiştir (Kurt, 2018; Ünlü, 2019; Yücesoy-Özkan, 2017). Ölçekte tersten kodlanması gereken (olumsuz) madde bulunmamaktadır. Ölçek beşli Likert yapıda hazırlanmış bir ölçektir. Ölçekte yer alan derecelendirme ifadeleri "beni hiç yansıtmıyor/1 ile beni tamamen yansıtmıyor/5" aralığındadır. Ölçeğin son haline ekte yer verilmiştir. Sonuç olarak ölçek çeşitli disiplin alanlarından öğretmen adaylarının öğretim sürecinde ve problem davranışların kontrolünde yeni davranış kazandırma stratejilerini kullanmaya yönelik öz yeterliklerini incelemek için kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir ölçektir.

Konuyla ilgili herhangi bir ölçekle karşılaşılması olmasından yola çıkarak Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeğinin ilgili alanyazına katkı sağlayacağı umut edilmektedir. Bu ölçek öğretmen adaylarının yeni davranış kazandırmaya yönelik öz yeterliklerini belirlemeye yönelik çalışmalarında

kullanılabilir. Diğer taraftan çeşitli demografik değişkenlere göre katılımcıların yeni davranış kazandırma stratejilerini kullanmaya yönelik öz yeterliklerinin değişip değişmediği incelenebilir. Ayrıca katılımcıların farklı alanlarda çeşitli konularda bilgi düzeyleri, tutumları, görüşleri, inançları, yeterlikleri, davranışları, öz yeterlikleri gibi özellikleri ile yeni davranış kazandırma stratejilerini kullanmaya yönelik öz yeterliklerinin ilişkisini ortaya koymak için kullanılabilir. Bu ölçek ile elde edilecek bilgiler, hizmet öncesi ve özellikle hizmet içi etkili öğretmen eğitimi programlarının tasarlanabilmesi ve uygulanabilmesine rehberlik edebilecektir. Araştırma sonuçlarının orta Anadolu'dan bir ilde toplanan verilerle sınırlı olduğu unutulmamalıdır. İleri araştırmalarda farklı bölgelerden, farklı sınıf düzeylerinden ve farklı branşlardan öğretmen ve öğretmen adaylarından veriler toplanarak ölçeğin psikometrik özellikleri geliştirilebilir.

Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	<p>*Bu çalışma birinci yazarın yürütücülüğünde (ikinci ve üçüncü yazarın araştırmacı olarak yer aldığı) hazırlanan MRK-2021-002 numaralı ve "Performans Geribildirimi İçeren Bir Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitim Modülü: Kaynaştırma Eğitiminde Kullanılabilecek Davranış Kazandırma Stratejilerinin Öğretimi" başlıklı Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından Araştırma Altyapısını Destekleme ve Geliştirme Projesi türünde desteklenen araştırmadan üretilmiştir.</p> <p>* Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.</p> <p>* (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığının 03.10.2022 Tarih 213708 Nolu kararı ile Etik Kurul Kararı alınmıştır.)</p>
Benzerlik Taraması	Yapıldı – Ithenticate
Etik Bildirim	itobiad@itobiad.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından Araştırma Altyapısını Destekleme ve Geliştirme Projesi türünde desteklenen araştırmadan üretilmiştir.
Yazar Katkıları	<p>Çalışmanın Tasarlanması: 1. Yazar (%40), 2. Yazar (%40), 3. Yazar (%20)</p> <p>Veri Toplanması: 1. Yazar (%40), 2. Yazar (%40), 3. Yazar (%20)</p> <p>Veri Analizi: 1. Yazar (%40), 2. Yazar (%40), 3. Yazar (%20)</p> <p>Makalenin Yazımı: 1. Yazar (%40), 2. Yazar (%40), 3. Yazar (%20)</p> <p>Makale Gönderimi ve Revizyonu: 1. Yazar (%40), 2. Yazar (%40), 3. Yazar (%20)</p>

Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	<p>* This study was carried out under the supervision of the first author (The second and third authors served as researchers) and was supported by Sivas Cumhuriyet University Scientific Research Projects Coordination Unit as a Research Infrastructure Support and Development Project, numbered MRK-2021-002 and titled "A Pre-Service Teacher Training Module Including Performance Feedback: Teaching Behavior Acquisition Strategies That Can Be Used in Integration Education" produced from research.</p> <p>* It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.</p> <p>* (An Ethics Committee Decision was taken with the decision of the Scientific Research and Publication Ethics Social and Human Sciences Ethics Committee of Sivas Cumhuriyet University Rectorate dated 03.10.2022 and numbered 213708.)</p>
Plagiarism Checks	Yes - Ithenticate
Conflicts of Interest	It was produced from research supported by the Sivas Cumhuriyet University Scientific Research Projects Coordination Unit in the Research Infrastructure Support and Development Project type.
Complaints	itobiad@itobiad.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Author Contributions	Design of Study: 1. Author (%40), 2. Author (%40), 3. Author (%20) Data Acquisition: 1. Author (%40), 2. Author (%40), 3. Author (%20) Data Analysis: 1. Author (%40), 2. Author (%40), 3. Author (%20) Writing up: 1. Author (%40), 2. Author (%40), 3. Author (%20) Submission and Revision: 1. Author (%40), 2. Author (%40), 3. Author (%20)
----------------------	--

Kaynakça / References

Aral, N., & Gürsoy, F. (2007). *Özel eğitim gerektiren çocuklar ve özel eğitime giriş*. Morpa Kültür Yayınları.

Aral, N. (2011). *Okul öncesi eğitimde kaynaştırma*. Morpa Yayınları.

Arkan, K. (2011). *Sınıf öğretmenlerinin problem çözme becerisini kazandırmaya yönelik öz-yeterlikleri ile ilköğretim öğrencilerinin problem çözme becerileri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Ayan, S., Akay, B., Ceylan, M., & Orhan, R. (2022). Beden eğitimi öğretmeni adayları için özel öğretim yöntemleri öz-yeterlik ölçeği: Geliştirme ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 624-635.

Başar, H. (2014). *Sınıf yönetimi*. (27. Baskı). Anı Yayıncılık.

Başol, G. (2019). *Araştırmacılar için istatistik*. Pegem Akademi.

Charles, C. M., Senter, G. M., & Barr, K. B. (1996). *Building classroom discipline*. (5th. Ed.). Longman Publishers.

Comrey, A. L., & Lee, H. B., (1992). *A first course in factor analysis*. (2nd. Ed.). Lawrence Erlbaum.

Cücük, E., Kara, K., Şiraz, F., & Bay, E. (2018). Etkili Öğretim Stratejileri Ölçeği'nin geliştirilmesi (EÖSÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(67), 1181-1198.

Dede, Y. (2008). Matematik öğretmenlerinin öğretimlerine yönelik öz-yeterlik inançları. *Journal of Turkish Educational Sciences*, 6(4), 741-757.

Delican, B. (2016). İlk okuma yazma öğretimine yönelik öz yeterlik ölçeğinin geliştirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 11(3), 861-878. <http://dx.doi.org/10.7827/turkishstudies.9277>

Demir, Ş. (2016). *Öğretmen eğitimi programının kaynaştırma uygulamaları yürütülen okul öncesi sınıflarındaki öğretmen ve özel gereksinimli çocuklar üzerindeki etkileri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Desimone, L. M. (2009). Improving impact studies of teachers' professional development: Toward better conceptualizations and measures. *Educational Researcher*, 38(3), 181-199. <https://doi.org/10.3102/0013189x08331140>

Dunst, C. J., & Trivette, C. M. (2009). Let's be PALS: An evidence-based approach to professional development. *Infants & Young Children*, 22(3), 164-175. <https://doi.org/10.1097/iy.0b013e3181abe169>

Erbaş, D. (2018). Güvenirlik. (2. Baskı). E. Tekin-İftar (Ed.). *Eğitim ve davranış bilimlerinde tek-denekli araştırmalar*. Anı Yayıncılık.

- Ergin, E., & Bakkaloğlu, H. (2015). Kaynaştırma uygulamaları yürütülen okul öncesi sınıflarda sınıf içi geçişlerin kolaylaştırılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 16(02), 173-193. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000226
- Evertson, C. M., & Emmer, E. T. (1982). Effective management at the beginning of the school year in junior high classes. *Journal of Educational Psychology*, 74(4), 485-498.
- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme*. (3. Baskı). Pegem Akedemi
- Gurney, P. (2007). Five factors for effective teaching. *New Zealand Journal of Teachers' Work*, 4(2), 89-98.
- Guskey, T. R. (2003). What makes professional development effective? *Phi Delta Kappan*, 84(10), 748-750. <https://doi.org/10.1177/00317217030840>
- İşcen-Karasu, F. (2021). Sınıfta pozitif disiplin. M. Ersoy, M. Kanak (Ed.). *Pozitif eğitim*. Eğiten Kitap.
- Kaiser, H. F. (1974). An index of factorial simplicity. *Psychometrika*, 39, 31-36. <https://doi.org/10.1007/BF02291575>
- Karagöz, Y. (2017). *Spss ve Amos uygulamalı nitel-nicel karma bilimsel araştırma yöntemleri ve yayım etiği*. Nobel Yayıncılık.
- Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis*. Routledge.
- Kretlow, A. G., Wood, C. L., & Cooke, N. L. (2011). Using in-service and coaching to increase kindergarten teachers' accurate delivery of group instructional units. *Journal of Special Education*, 44(4), 234-246. <https://doi.org/10.1177/0022466909341333>
- Kurt, O. (2018). Davranış artırma ve azaltma yöntemleri. (2. Baskı). E. Tekin-İftar (Ed.). *Eğitim ve davranış bilimlerinde tek-denekli araştırmalar*. Anı Yayıncılık.
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28, 563-575. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.1975.tb01393.x>
- Ledford, J. R., & Wolery, M. (2011). Teaching imitation to young children with disabilities: A review of the literature. *Topics in Early Childhood Special Education*, 30(4), 245-255. <https://doi.org/10.1177/0271121410363831>
- McTighe, J., & O'Connor, K. (2005). Seven practices for effective learning. *Educational Leadership*, 63(3), 10-17.
- Ming-tak, H., & Wai-shing, L. (2008). *Classroom management: Creating a positive learning environment*. Hong Kong University Press.
- Özmenteş, S. (2011). Müzik öğretimine yönelik özyeterlik ölçeğinin geliştirilmesi. *J. Educ. Instr. Stud. World*, 1(1), 30-36.
- Sakarneh, M., & Nair, N. A. (2014). Effective teaching in inclusive classroom: Literature review. *Journal of Education and Practice*, 5(24), 28-34.
- Senemoğlu, N. (2020). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. (27. Baskı). Anı Yayıncılık.

Simonsen, B., Myers, D., & DeLuca, C. (2010). Teaching teachers to use prompts, opportunities to respond, and specific praise. *Teacher Education and Special Education*, 33(4), 300-318. <https://doi.org/10.1177/0888406409359905>

Smith, G. J. (1999). Teaching a long sequence of behavior using whole task training, forward chaining, and backward chaining. *Perceptual and Motor skills*, 89(3), 951-965.

Smittle, P. (2003). Principles for effective teaching. *Journal of Developmental Education*, 26(3), 1-9.

Sucuoğlu, B., & Bakkaloğlu, H. (2015). *Okul öncesinde kaynaştırma: Öğretmen eğitimi, monograf.* (Birinci basım). Pegem Akademi.

Sucuoğlu, N. B., Bayraklı, H., Karasu, F. İ., & Demir, Ş. (2017). The preschool classroom management and inclusion in Turkey. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 9(2), 66-80. <https://doi.org/10.20489/intjcesse.341324>

Ünlü, E. (2019). Yeni davranışları öğretme. D. Erbaş ve Ş. Yücesoy-Özkan (Ed.). *Uygulamalı davranış analizi.* (s. 323-348). Pegem Akademi.

Yeşilyurt, S., & Çapraz, C. (2018). Ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılan kapsam geçerliği için bir yol haritası. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 251-264. <https://doi.org/10.17556/erziefd.297741>

Yumuşak, G., & Balcı, Ö. (2018). Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları ile başa çıkma yöntemleri ve bu yöntemlerin etkililiğine ilişkin görüşleri. *Balıkesir University The Journal of Social Sciences Institute*, 21(40), 223-254. [https://doi.org/Yurdugül, H. \(2005\). Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 28-30 Eylül Denizli, 1-6.](https://doi.org/Yurdugül, H. (2005). Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 28-30 Eylül Denizli, 1-6.)

Yücesoy-Özkan, Ş. (2017). Okul öncesi sınıflarında sınıf yönetimi ve problem davranışların kontrolü. B. Sucuoğlu ve H. Bakkaloğlu (Ed.). *Okul öncesinde kaynaştırma: Ne, ne zaman, nerede, neden, nasıl, kim?* Kök Yayıncılık.

Ek. Yeni Davranış Kazandırma Stratejilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeği

Boyutlar	Maddeler
Pekiştirici Temelli Stratejiler	<ul style="list-style-type: none"> • İstenilen davranışı, öğrenci uygun durumlarda sergilediğinde pekiştirerek (ayrımli pekiştirme) öğretmek istediğim davranışı kazandırabilirim. • Öğretimden önce pekiştirilecek uygun davranışları belirleyebilirim. • Öğrenci için etkili olabilecek pekiştiricileri belirleyebilirim. • İstenilen davranışın öğrenci tarafından sergilenebilmesi için uygun uyaran sunabilirim. • Uygun uyaran varlığında öğrencinin sergilediği uygun davranışı pekiştirebilirim. • Uygun pekiştirme tarifesi (pekiştirmenin hangi sıklıkta ve/veya ne zaman sunulacağına ilişkin kuralları) kullanabilirim. • İstenilen davranışa model/örnek olup, öğrenciye benzer biçimde tekrarlatarak (taklit etme) öğretmek istediğim davranışı kazandırabilirim. • Taklit edilerek öğretilecek model davranışları belirleyebilirim. • Taklit edilecek model davranışı belirlerken öğrencinin sahip olduğu ön koşul davranışları ayırt edebilirim. • Taklit edilecek model davranışları doğru biçimde gerçekleştirerek öğrenciye model olabilirim. • Öğrencinin model davranışı taklit etmesini sağlayabilirim. • Öğretmek istediğim davranışa benzer ya da yakın olan davranışları pekiştirerek (şekil verme) öğretmek istediğim davranışı kazandırabilirim. • Şekil vererek öğretmek istediğim davranış için pekiştirilecek ilk davranışı (öğrencinin az sıklıkta olsa da sergilediği ve istenilen davranışın en az benzeri olan davranışı) belirleyebilirim. • Şekil vererek öğretmek istediğim davranış için pekiştirilecek diğer benzer davranışları (ilk davranış ile istenilen davranış arasındaki diğer benzer davranışları) belirleyebilirim. • Şekil vererek öğretmek istediğim davranışın önceleri en az benzerini pekiştirirken giderek davranışın en fazla benzerini pekiştirebilirim. • Şekil vererek istenilen davranışı öğretirken öğrenci benzer davranışı sergilemezse ipuçlarını kullanabilirim.

İpucu
Temelli
Stratejiler

- Uygun ipucu hiyerarşisini (belirlediğim ipucu türlerini nasıl bir sırayla kullanacağımı) belirleyebilirim.
- Öğrenci istenilen davranışı doğru biçimde sergiler hale geldiğinde ipuçlarını olabildiğince kısa sürede ortadan kaldırabilirim.
- Karmaşık veya çok basamaklı davranışları, küçük/alt basamaklara bölerek belirli bir sırayla öğrenciye öğretebilirim (zincirleme).
- Uygun zincirleme türüne (küçük/alt basamaklarına ayırdığım davranışları hangi sırayla öğreteceğime) karar verebilirim.
- İleri zincirleme (davranışın öğretimini küçük/alt basamaklarına ayırdığım davranışların ilk basamağında başlayarak son basamağına doğru yapabilirim) ile öğretim yapabilirim.
- Geri zincirleme (davranışın öğretimini küçük/alt basamaklarına ayırdığım davranışların son basamağında başlayarak ilk basamağına doğru yapabilirim) ile öğretim yapabilirim.
- Tüm basamakların birlikte öğretimini (küçük/alt basamaklarına ayırdığım davranışların tüm basamaklarını bir seferde bir arada öğretebilirim) yapabilirim.